

NAŠA MOČ

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4.—

pololetna . . . 2.—

četrtletna . . . 1.—

Posamezna št. „ 0.10

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 12.

V Ljubljani, dne 20. februarja 1914.

Leto IX.

Listnica uredništva. Ker je gibanje črkostavcev končano, je izšla »Naša Moč« zopet s samostojno vsebino. Hvala vsem, ki ste nam med stavko ostali zvesti. Dopisnike prosimo, da naj se zopet oglašajo. Med delavstvom se naj poagitirajo, da pridobi list novih naročnikov.

Novodobne stavke.

Devettedenska stavka po avstrijskih tiskarnah je končana. Izjavlja se na obeh straneh tako od strani tiskarjev, kakor tudi od strani gospodarjev, da v tem boju ni nihče zmagal in da ni bil nihče premagan. Koliko škode je ta boj povzročil delavcem in gospodarjem, je stvar, ki je ne bomo preiskovali, ampak ta dolgotrajna vojska nas zopet uči, da si danes stojita nasproti na eni strani organizirani avstrijski podjetniki, na drugi strani pa delavci. Položaj za delavstvo se je zelo poslabšal, odkar so skoraj da že popolnoma gospodarji združeni. Stavka ni več tisto uspešno orodje, s katerim si delavstvo svoje pravice in izboljšanje izvojuje. Potrebna so druga sredstva, da se vzravnava nasprotstva med gospodarji in delavci.

Kdor ljubi delavce in delavke, jim želi dobro, ta ne sme tudi v sedanjih hudih časih, ki so za delavstvo napočili, nikakor poguma izgubiti. Ne pomaga nič: slovensko delavstvo, ki čuti katoliško in narodno, se mora združiti strokovno in stanovsko v Jugoslovanski Strokovni Zvezi. Po organizaciji, ki se vodi pametno, v kateri se trezno presojajo delavske težnje, se še vedno lahko za delavstvo veliko doseže. Kdor pametno in trezno sodi, ga mora prešinjati prepričana zavest, da morajo tudi člani še obstoječih naših samostojnih krajskih strokovnih društev resno premišljati in se odločiti, da pristopijo Jugoslovanski Strokovni Zvezi, ker to zahteva skupna gospodarska korist slovenskega krščansko socialnega delavstva.

Vsi in vse: na delo, da se podesete-ri število članov Jugoslovanske Strokovne Zveze!

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

NAŠI SOCIALNI TEČAJI.

Načelstvo Jugoslovanske Strokovne Zveze je posvetilo letošnjo zimo delavskim socialnim tečajem. Imeli smo jih do zdaj v Trzinu, na Savi, v Idriji in v Litiji. To nedeljo bo celodnevni delavski socialni tečaj na Vrhniki, drugo nedeljo meseca marca pa v Št. Vidu nad Ljubljano. Vsi dosedanja tečaji so trajali cel dan. Mirno lahko trdimo, da smo z njimi popolnoma zadovoljni. Preden smo jih pričeli, smo

se nekoliko bali. Ni nobena šala, da posvetijo delavci in delavke edini svoj prosti dan v tednu izobrazbi in prosveti. In na socialnem tečaju se pričakuje pa zahteva, da so poslušalci pri vseh predavanjih navzoči. Tečaji so trajali navadno od 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne. Čast našemu delavstvu, prav povsod je do zadnjega vztrajalo. Tržičani, Jeseničani, Idriji in Litijčani, delavci in delavke, povsod so pokazali vztrajno disciplino in naše organizacije so dokazale izurjenost v smotreni agitaciji. Ne dvomimo, da so socialni tečaji zanesli novega ognja med delavstvo.

Predavatelji! Jugoslovanska Strokovna Zveza je lahko ponosna, ker je skoraj vse tečaje z lastnimi silami izpeljala. Predavali so v Trzinu državni poslanec Gostinčar, deželni poslanec Piber, dr. Jakob Mohorič, profesor Vinco Marinko, M. Moškerc; na Savi sta predavala dr. J. Mohorič in M. Moškerc; v Idriji in v Litiji urednik Frančišek Kerhne in M. Moškerc.

Z marcem se letošnji socialni tečaji zaključijo. Poleti ne gre in ne kaže delavstvo siliti, da je cel dan zbrano v dvoranah pri napornem duševnem delu v vročem vzduhu. Pač pa tudi poletni organizacije Jugoslovanske Strokovne Zveze ne smejo počivati. Spomlad, poletje in rana jesen naj bodo posvečene delavskim shodom. Načelstvo Jugoslovanske Strokovne Zveze želi, da naj bi njene organizacije prirejale kolikor mogoče veliko shodov in bo rado na nje pošiljalo govornike, kolikor bo moglo. Načelnik Jugoslovanske Strokovne Zveze deželni odbornik dr. Zajec je izjavil, da želi letos v vseh organizacijah J. S. Z. sam shode prirediti in vse skupine pa plačilnice obiskati. Da pa bo mogoče pomladanske, poletne in jesenske shode urediti, zelo želimo, da naj bi naše organizacije nemudoma sklepale, kdaj da bi taka zborovanja priredila, na katere bi govornike centralne zahtevala, da bo moglo načelstvo si primerno shodno delo razdeliti. Moči, s katerimi razpolagamo, moramo pametno razdeliti, zato pa moramo tudi naprej znati, kdaj in s kolikimi govorniki moremo ob prostih dneh našim organizacijam postreči. Naj obvelja povsod to načelo, da naj se vsaka organizacija, ki želi govornika od centrale, prej s centralo za dan dogovori, ker se lahko drugače pripeti, da centrala pri najboljši volji z govornikom ne more postreči, če se zahteva šele zadnje dni, nevolja je pa zato navadno na obeh straneh.

Kar tiče naših vrlih organizacij na Štajerskem, pa prosimo, naj se glede na govornike vedno obračajo na načelstvo štajerskega okrožja (načelnik urednik Žebot, Maribor) tudi v sluča-

jih, če se želi govornik od centrale in tudi za shode, ki jih bo letos načelnik J. S. Z. dr. Zajec izvedel. Potrebno bo že centrala dogovorno z načelstvom štajerskega okrožja ukrenila.

Iz »Slovenca« najbrže tudi znate, da je po municijenci »Slovenske Straže«, ki jo najtopleje priporočamo vsem krščansko-socialnim delavcem in delavkam, J. S. Z. nastavila za agitacijskega delavskega tajnika znanega organizatorja tov. Vekoslava Zajca in ga pridelila štajerskemu načelstvenemu okrožju. Upamo, da bosta J. S. Z. in »Slovenska Straža« na Štajerskem zato še krepkeje delovali, kakor sta že!

Krščansko-socialni delavski po-

zdrav!

Predsedstvo J. S. Z. v Ljubljani.

S Save. Našemu častitemu gospodu župniku Antonu Skubicu je podeljena župnija Ribnica. Slovenski krščansko socialni delavski organizaciji je istinito žal, da zapusti gospod Skubic naš kraj, ker ga je delavstvo zelo vzljubilo. Priden in marljiv liki čebelica, pa z vsakim ljubeznjiv in vedno dobrovoljen si je znal pridobiti naša srca in našo ljubezen. V naši krščansko socialni delavski organizaciji je nad vse pridno in marljivo sodeloval in se ni organizacijskega dela ogibal. Gospod Skubic je bil vreden naslednik svojih za krščansko socialno delavsko organizacijo vnetih in gorečih prednikov jeseniških župnikov duhovnih svetnikov Šinkovca in Zabukovca. Slovenska krščansko socialna organizacija mu ohrani hvaležen spomin za njegovo res pridno in neumorno delo za blagobit slovenskega katoliškega delavstva na vročih jeseniških tleh, v tej glavni utrdbi najprostaškega svobodomiselstva na Gorenjskem.

Sava. Dne 15. svečana je priredilo Strokovno drutvo na Savi predavanje v Delavskem Domu. Govoril je č. gosp. župnik Skubic ob mnogoštevilni udeležbi o zavarovanju zoper nezgode. Razložil je že obstoječo dosedanjo postavbo ter načrt nove postave. Nezgodno zavarovanje bo kmalu zakon. Vsak delavec bo moral biti zavarovan. Pri-spevke bo plačevalo podjetje. Razloži paragrafe ter poziva delavstvo, naj se pouči o novi postavi in organizira, da bo moglo zahtevati, kar mu gre. Renta se bo odmerila po različnih stopnjah delanezmožnosti. Ker bo ta zakon vsaj nekaj, na kar se more delavstvo zanašati, želi predavatelj, da postane kmalu zakon. Zelo smo hvaležni č. g. župniku, da nam je podal sliko, kaj imamo pričakovati od nezgodnega zavarovanja. Ker se zgodi posebno po železnih tovarnah dosti nesreč, bo ta zakon pri nas velikega pomena, ko zamore

delavec vsaj brez najhujših slutenj zreti v negotovo bodočnost.

Črna. Dne 14. grudna se je ustanovilo tukaj društvo »Vzajemnost«, h kateremu je pristopilo »Delavsko društvo« s svojimi odseki (dekliški in ženski) in skupina »Jugoslovanske Strokovne Zveze«. Ustanovil se je tudi dne 28. grudna »Javorski odsek«, tako da šteje sedaj društvo »Vzajemnost« že nad 250 članov. Skupina »Jugoslovanske Strokovne Zveze« se je začela tukaj prav živahno razvijati. Pred pol letom ustanovljena šteje že čez petdeset članov. Razlikuje se od socialnodemokratske v tem, da članom v slučaju potrebe podporo, medtem ko rdeča ves denar porabi za svoje govornike, ki potem delavstvo hujskajo proti duhovnom in uradnikom »Unije«. Vse, kar je prav! Glede stanovanj bo treba skupnega postopanja in bode potem tudi šlo. Na pot hujskarij pa se ne podamo, kajti to škoduje le delavcem samim. Nahujskan delavec izusti nepremišljeno besedo, se da zapeljati do surovega postopanja z uradniki, potem pa naj gre po svetu, kajti konsum bode le nekaj časa dal kruha. Delavec se naj zaveda svojih pravic, naj pa tudi pozna pot in ima voljo z mirnim in vztrajnim delom priti do cilja. — Dne 6. januarja 1914 je priredilo društvo »Vzajemnost« po drugi sv. maši svoj prvi javni shod, na katerem je govoril dr. Val. Rožič. Povabljeni so bili tudi nasprotniki, da slišijo drugi zvon in naj potem sami presodijo, kje je pravo mesto za krščanske delavce. Delavec ima drugih skrbi zadosti, ni mu še treba natevziti boj proti cerkvi in duhovnikom. Če bi cerkve, in sicer katoliške cerkve ne bilo, kje naj potem delavec išče še pravice. Le v moči in sili? To pa je napačna pot. Pri liberalnih podjetnikih delavci itak niso priljubljeni, bodisi »krščanski« ali »rdeči«, tudi nemčurški so jim po godu le tako dolgo, dokler ubirajo za njimi vse strune. Ali je treba potem delavcem trgati katoliško vero iz src in jim vzeti na tak način vsako mravno oporo za njih stremljenje. Bodite prepričani: Če krščanstvo ne prekvasi vseh delavcev in pojetnikov s svojim načelom ljubezni in pravice, bode delavec na slabem. Rdeča razredna hujskarija in groznje z rdečo silo in surovostjo delavstva gotovo ne osrečijo, kot ga ne bodo plesi in kegljišča, kjer marsikak reven delavec v par urah izgubi, kar je cel mesec komaj zaslužil, doma pa strada in cela družina trpi. Tukaj pometajte in odpravite lim, ki mnogim delavcem hudo škoduje, četudi organizaciji nese.

Iz Idrije. Na ših — delo — sta šla rudarja-tovariša. Eden je bil v organizaciji socialnih demokratov, drugi pristaš S. L. S. Dnevne novice sta obirala

O planinstvu.

(Napisal I. Dolenc.)

Naravni predpogoji za ustanovitev hotele-terapičnega zavoda. — Ali so ti pogoji na Kranjskem dani?

Za zdravljenje potom solnčnih žarkov smo rekli, da je treba višine vsaj 1000 metrov, najbolje dobrih 1400 metrov. Tak kraj pa mora imeti še druge lastnosti. Odprt mora biti proti jugu in zaprt proti severu. Zrak mora biti prost vsakega prahu in dima. Nikdar ne sme priti gori dolinska megla. Ker obiskujejo tak kraj bolniki, mora biti lahko dostopen in se mora nahajati v bližini dober studenec. Glavno pa je seveda, da ima kraj dosti solnca.

»Pomožno društvo za bolne na pljučih« se je obrnilo do prvega strokovnjaka za take stvari v Avstriji, na cesarskega svetnika dr. Kleina na Dunaju. Ta je drage volje obljubil, ogledati si pri nas kraje, ki bi se zdeli primerni za solnčno zdravilišče. Trije kraji so prišli v poštev: Koprivnik v Bohinju, planina Uskovnica nad Bohinjsko Srednjo vasjo in južno pobočje Golice. Te kraje si je ogledal dr. Klein v družbi dvornega svetnika dr. Zupanca in

dr. pl. Bleiweisa koncem avgusta leta 1912. Izkazalo se pa je, da Julijske alpe (v katerih leži Uskovnica in Koprivnik) za tako zdravilišče nikakor niso primerne, ker je v teh krajih preveč dežja in preveč dni oblačnih. Julijske alpe leže v preveliki bližini morja; od tu prihajajo vedno morski vetrovi, napolnjeni s paro. Prvo višje pogorje, ob katero zadenejo, so Julijske alpe. Tu se para zgosti in posledica je — oblaki in dež. Zato ima Bohinjska Bistrica pri nas 237 cm padavin na leto, dočim jih ima Trst samo 114 cm, Gorica 164 cm, Bled 140 cm, Celovec 100 cm, Ljubljana 142 cm, Radovljica 162 cm in Kranj 147 cm.* Poletni meseci (julij, avgust, september, tudi začetek oktobra) so sicer pri nas precej jasni, jasnejši kot v severnih Alpah, toda v tem času se zdravljenje vrši — v omejeni meri — lahko tudi v dolini. Za zimsko zdravljenje pridejo v poštev zlasti čas od

* To pomeni: Ako si mislimo v imenovanih krajih odprto posodo, ki bi stala celo leto na prostem, da bi se dež in sneg notri zbirala — in bi seveda nič vode ne izhlapelo — bi znašala višina vode koncem leta v Ljubljani 1 m 42 centimetrov.

konca oktobra do srede aprila. Pri nas so pa zlasti jesenski meseci silno deževni. Če računamo, koliko neba bi bilo pri nas jasnega, če bi bilo v jeseni vsak dan enako vreme, dobimo, da bi bilo v Ljubljani 70 odstotkov neba jasnega (zaradi megle!), v Kamniku 60 odstotkov, v Radovljici 60 odstotkov, na Bledu 70 odstotkov, na Bohinjski Bistrici 58 odstotkov in na triglavskem pogorju 59 odstotkov. To je za zdravljenje premalo, ako niti polovico časa ne sije solnce. Z dežjem je naša dežela precej dobro založena, najbolj pa v jeseni; od vseh padavin, ki jih pade skozi celo leto, jih odpade na jesen v Ljubljani 30 odstotkov, v Celovcu 26 odstotkov, v Bohinjski Bistrici pa 34 odstotkov. Srednja verjetnost, da bo deževalo, znaša v Bohinjski Bistrici 0.41, to se pravi, da je v jeseni v desetih dneh povprečno štirikrat dež.

V obče se lahko opazuje, da dežuje pri nas tem manjkrat, čim bolj leži kak gorski kraj proti severu, ker ulove dežonosne oblake južne gore, zlasti Julijske alpe. Zato so te popolnoma nesposobne za tako zdravilišče. Bolj ugodno se je izrekel dr. Klein o južnem pobočju Golice, dasi je tudi tu lahko opazoval, da je bil na kranjski strani

veter in dež, na koroški strani pa solnce in tišina. A pred vsem je pa sodil po zemljevidu, da mora biti Belšičica pod Stolom pripravna za tako zdravilišče, in sicer približno tam, kjer stoji sedaj Valvazorjeva koča. Nasvetoval je, naj se v tej koči napravi vremensko opazovalnišče in naj se na podlagi dalje časa trajajočega opazovanja izreče sodba o primernosti kraja. Društvo za bolne na pljučih je to tudi sklenilo izvesti. Kakšen je rezultat, mi začasno še ni znano. V slučaju, da bi ta kraj ne bil ugoden — kar pa ni verjetno po izjavi dr. Kleinovi — se bo iskalo drugod, tudi po Krasu, ker je to v interesu bolnikov, pa tudi v interesu razbremenjenja bolnic, v katerih tvorijo tuberkulozni veliko število.

Turistika in delavstvo.

Menda je bilo v jeseni 1912 ali pozimi januarja 1913 na shodu tobačnega delavstva v Ljudskem domu. Govoril je dr. Krek in omenil tudi, da opazuje z žalostjo, da kljub izboljšanim zdravstvenim razmeram umrje še vedno veliko število tobačnega delavstva na jetiki. Življenje v zaprtem prostoru brez gibanja na prostem zraku je prav ugodna podlaga za razvoj tuberkuloz-

in ker je rdeči sodrug ravno bral za-
bavljanje na Katoliško Tiskarno, je
omenil, da tako katoliško podjetje ne
ravna po naukih Kristusovih, ki je bil
prijatelj revežev. Vi pa katoličani ne
privoščite v tej draginji priboljška rev-
nim delavcem. Menda bi jim že še
ustregli, ko bi bili v vaši organizaciji.
A ti so pred nami, veliko bolj odločni,
kadar se gre za njih koristi. Mi smo se
ustrajali štrajka, ti pa vztrajajo že več
tednov. In vidiš, kako se pri vaših li-
stih pozna, nekateri kar izhajati ne
morejo, drugi izhajajo pa taki, kakor
bi na sušiči bolehal. Prav se vam godi,
kapitalisti nas ne bodete več odirali, ti-
skarji gredo naprej, a mi drugi delavci
pridemo kmalu za njimi. To bode druga
doba nastala, ko pridemo mi enkrat
na vrh. — Tovariš ga je mirno poslu-
šal, ko se je oddahnil je povzel on be-
sedo. Taki kapitalisti, kakor je Katoli-
ška Tiskarna, ste tudi v Idriji. Vi ima-
te svoje konsumno društvo, ki mora
precej kapitala imeti, da zalaga kar
štiri prodajalne. Kaj bi vi rekli, ko bi
vam mi katoličani odločevali, katere
prodajalke smete imeti v svojih pro-
storih, kateri naj bo skladiščnik, kateri
poslovodja itd. — Sodrug vzkipi: Kaj
vam to mar, mi svoje stvari neodvisno
opravljamo, katere mi plačamo, bomo
tudi mi sami odbrali iz svoje srede. To
ne vam ne drugim nič mar. — Tovariš
se nasmehne in potrди: Prav imate, a
takega načela se drži tudi Katoliška
Tiskarna. Ona tudi sama plača svoje
uslužbence, in sicer precej dobro, zato
si jih hoče tudi sama izbrati, ne pa da
bi jej vi odločevali. — Sodrug: Kako
naj jih njej mi odločujemo? — Tovariš:
Vidiš, pri tem štrajku se ne gre za iz-
boljšanje plače, te bi jim že naklonili,
saj se lahko odškodujejo pri tiskovi-
nah, a vaša organizacija jim hoče ko-
mandirati delavce, ne da bi vprašala
tiskarno. Če se tega brani, le vas po-
snema, in sam praviš, da prav ravna,
tedaj je vsako zabavljanje čez nas ka-
toličane odveč. — Sodrug: Ti jo pa
vedno obrneš, da je za vas prav. — To-
variš: Kajne, obrnem jo na resnico. —
In razšla sta se vsak na svoj oddelek.

Trbovlje. Skupina J. S. Z. je imela
svoj IV. redni letni občni zbor dne 18.
januarja 1914. Poročila pričajo, da sku-
pina ni spala, marveč je živahno delo-
vala. Članov je pristopilo od zadnjega
občnega zbora 11 in šteje skupina danes
143 članov (139 moških in 4 ženske).
V plačilne razrede se razdele sledeče:
I. 86, II. 10, III. 34, IV. 1 in V. 12 članov.
Skupina je imela en izlet, se je udele-
žila v rudarski uniformi katoliškega
shoda v Ljubljani, je bila zastopana
po načelniku pri okrožni seji v Mari-
boru in je imela sama 4 odborove ter
3 seje rudarskega odseka, več shodov
in predavanj. Iz blagajnikovega poro-
čila je razvidno, da je imela skupina
živahen denarni promet. Prejemkov je
bilo 1151 kron 69 vinarjev. Izdatki so
bili sledeči: bolniščinine se je izplačalo
v 45 slučajih 637 K 25 vin. — 395 kron
94 vin. se je poslalo centrali v Ljublja-
no, 87 K 57 vin. se je porabilo za shode,
seje in upravo skupine. Ostane torej še
v ročni blagajni 30 K 93 vin. V hranil-
nici je naloženega od lanskega leta z
obrestmi 52 K 68 vin. Z ozirom na vo-
litve je pripomniti, da so bili vsi člani
za to, da ostane še stari odbor na kr-
milu, samo mesto tov. Govejšek An-
tona, ki radi prevelike oddaljenosti ne
more vršiti tajniškega posla, se izvoli
za tajnika tov. Urek Anton. — Na obč-
nem zboru se je sklenilo, da mora ime-
ti skupina v letu 1914 vsak mesec red-
no sejo, prirediti 6 shodov, oziroma

nih bacilov. Kako pomoči? Več gibanja
v naravi, več izletov. Pasti mora že
enkrat mnenje, da je izlet samo za go-
spodo, da je to nepotrebno zapravlja-
nje. Daljši izprehodi po hribih in dol-
inah so za delavstvo prav tako potrebni
kot hrana in obleka. Tudi v interesu
države je, da podpira izlete svojega de-
lavstva. In brezdvomno bi se dobilo za
take izlete tudi kaj podpore, vsaj v
obliki znižanih voznih cen pri skupnih
izletih. Saj država pri tem samo pri-
hrani, ako izpodkopa tla boleznim
med svojim delavstvom. Saj bolan de-
lavec stane tudi državo!

Zato bi predlagal sledeče: Združijo
naj se zlasti po naših delavskih — pa
tudi drugih — organizacijah člani, ki
imajo veselje do planinstva. Morebiti
bi jim kazalo tu ali tam ustanoviti tu-
di mal »planinski klub«. Naredili bi si
mal načrt za obiskovanje bližnjih hri-
bov in organizirali bi izlete. Geslo člo-
veka, ki živi med tednom v zaprtem
prostoru, mora biti: V nedeljo ven iz
gostiln in kavarn v naravo! Tak klub
bo pripomogel tudi mnogo k medseboj-
nemu prijateljstvu članov in k družab-
nosti. In če se mi je posrečilo s temi vr-
sicami, naglasiti in podčrtati še enkrat
besede dr. Krekove na imenovanem
zborovanju, sem dosegel svoj namen.

predavanj, 1 izlet in eno veselico v prid
»Društvenemu domu«, ker ima ondi
skupina popolnoma brezplačno svoj
sedež. Z občnim zborom je bil združen
tudi shod, ki je bil jako dobro obiskan.
Govorili so načelnik skupine tov. Su-
pan, g. dr. Veble iz Celja in domači
župnik č. g. Časl. Razpravljalo se je o
raznih delavskih potrebah, kritiziralo
slabo državno gospodarstvo in nje poli-
tiko, ki je pač glavni vzrok, da se naš
delavec in kmet v tako obilnem številu
izseljujeta. Tovariši! Mirno, a vztrajno
delo skupine naj vam je porok, da je
samo v njej vaše zatočišče in boljša bo-
dočnost! Zatorej vsi v njo!

Z Vrhnike. Krajna skupina J. S. Z.
je imela te dni svoj občni zbor. Iz bla-
gajnikovega poročila povzamemo, da
je skupina imela v letu 1913. prejemkov
266 kron 46 vin. Izdatkov pa za bolni-
ške podpore 53 K. Brezposelnostne pod-
pore 17 K 50 vin. Selitvene podpore
19 K 94 vin. Raznih stroškov 1 K 80 v.
Znesek 149 K 44 vin. se je poslalo cen-
trali v Ljubljano. Tovarnar parketov g.
Josip Lenarčič je vsem delavcem odpo-
vedal, da jih 14. t. m. odslovi. Izjavil
je, da bo tovarno zaprl do nedolocene-
ga časa. Pravi vzroki za to niso znani.
Udarec je to zlasti za delavce, ki so
očetje mnogoštevilnih družin. V sredi
zime pa biti vržen na cesto brez sred-
stev in v tej draginji, to pač ni mala
stvar. Delavci po večini niso pri nobeni
organizaciji.

Škedenj. Tukajšnja skupina lepo
napreduje. Obstoji nekaj nad leto dnij
in šteje sedaj stalnih članov 43. Vpisa-
nih je bilo do sedaj 55. Izstopili so veči-
noma radi preselitve iz tega kraja. Iz
poročila blagajnikovega čez leto 1913
sledi, da je skupina imela 436 K 11 vin.
dohodkov in podelila podpor 246 K. Še
več uspeha bi lahko imela naša sku-
pina, le večja agitacija bi se hotela, ker
je veliko delavcev še, ki niso še nikjer
organizirani.

**Šestnajsti redni občni zbor I. de-
lavskega konsumnega društva na Je-
senicah** se vrši v nedeljo dne 22. sve-
čana ob 3. uri popoldne v Delavskem
Domu na Savi s sledečim sporedom:
I. Poročilo načelstva. II. Poročilo nad-
zorstva. III. Potrjenje računskega za-
ključka za leto 1913. IV. Volitev nad-
zorstva. V. Slučajnosti. Ker je društvo
velikega pomena za gnotne koristi
svojih članov, se vsi najuljudneje va-
bijo k prav obilni udeležbi.

Glasnik

**Avstrijske krščanske tobačne delavske
zveze.**

TOBAČNI DELAVCI TOBAČNE DE- LAVKE!

Te dni boste volili bolniški odbor.
Stvar je velevažna, ker je to zastop-
stvo, ki lahko od časa do časa vodstvo
tvornice pove, kje da delavstvo črevelj
žuli. Vaše sodelavke in sodelavci ki so
Vas do zdaj v bolniškem odboru zastopali,
so storili v polni meri svojo dolž-
nost. Ni njih krivda, če je glavno ravnatelj-
stvo tako trdo glede na delavske
zadeve, vsled česar se bodo morale v
državnem zboru po zastopnikih delav-
stva brezpogojno ubrati ostrejša stru-
ne, ker se glavno ravnateljstvo zadnje
čase čisto nič ne ozira na najbolj upra-
vičene delavske zahteve in ker na vlo-
gah čepi po več mesecev, ne da jih re-
ši. Delavci! Delavke! Mi pokažimo ob
teh volitvah tako glavnemu ravnatelj-
stvu kakor tudi nasprotnikom naše or-
ganizacije v tobačni tvornici, socialnim
demokratom in liberalcem, da nismo
od zadnjih volitev sem čisto nič naza-
dovali, marveč da smo napredovali. Na
nas gleda slovensko ljudstvo, na nas
gleda tudi vse avstrijsko krščansko so-
cialno tobačno delavstvo. Zato oddajte
ob volitvah le listke, na katerih bodo
kandidati naše organizacije, in ti so:
**Čatar Alojzij, Novak Tomaž, Besov An-
ton, Rotter Karolina, Kattauer Uršu-
la, Prepeluh Jožefa.**

Edino te volite!

Krščansko socialni delavski pozdrav!

**Podporno društvo delavcev in delavk
ljublanske tobačne tvornice.**

**Avstrijska krščansko socialna tobačna
delavska zveza.**

Jugoslovanska strokovna zveza.

Odlikovani tobačni delavki. Za 40-
letno službovanje sta bili odlikovani s
svetinjno vrli naši delavki Marija
Mrhar in Barbara Levč. Glavno
ravnateljstvo je jubilatki obdarilo s
70kronsko nagrado. I mi vrlima jubi-
lantkama najiskrenejšje čestitamo.

Občni zbor S. K. S. Z. za Kranjsko
zboruje v nedeljo dne 1. marca ob 10.
uri dopoldne v Ljubljani, Ljudski
Dom.

**Ljubljansko občinsko gospodar-
stvo.** Proti proračunu ljubljanske mest-

ne občine sta vložila Ivan Kregar in
Ivan Štefe pritožbo na deželni odbor,
ki jo objavlja »Slovenec« z dne 4. febru-
arja dobesedno. Vsak Ljubljčan naj
to pritožbo v »Slovenec« desetkrat pre-
čita, da bo znal, kako še zdaj hoče na
ljubljanškem rotovžu gospodariti slo-
venska svobodomiselna večina.

Med brati in sestrami.

Pravoslavna cerkev se namerava,
kakor je poročalo petrograjsko »Novo
Vreme«, zgraditi v Ljubljani. Stvar je
naše časopisje le beležilo, a zdi se nam,
da je to velevažno, ker kaže, da bi taj-
ne sile, ki rujejo in ki delajo že stolet-
ja na razpad katoliške Avstrije, rade
razdvojile v verskem oziru Slovence.
Mikavna staroslovenska liturgija bi
osobito sentimentalne duše dovedla v
razkol. Mi moramo res paziti, da nam
volk, pa naj ga že krmijo v Petrogradu
ali pa v Belgradu, ne prične trgati na-
še črede.

Poljaki in Rusini v Galiciji so se
spravili. Sklene se volilna reforma za
gališki deželni zbor. Rusini dobe v Lvo-
vu svoje rusinsko vseučilišče.

Okno v svet.

Še vedno oblačno politično obnebje.
Nikakor se še ne more trditi, da je tra-
jen mir v Evropi zagotovljen. Osobito
iz Petrograda prihajajo poročila, ki do-
kazujejo, da se pripravlja ruski beli
medved na to, da udari s svojo tupo
po Avstriji in Nemčiji in najbrže tudi
po Švedski. Rusija tvori svet zase, ta-
ko velika je. A manjka ji morja, da bi
mogla stopiti na svetovno trgovsko po-
zorišče. Japonci so ji vzeli tisti Port
Artur, kjer je imela izhod na odprto
morje, in so ji uničili vojno brodogve,
skoz Dardanele ji pa njena zaveznica
in prijateljica Anglija ne pusti poti iz
Črnega morja. Gospodarska korist Ru-
sije pa zahteva, da pride na morje. V
Peterburgu časopisje nič več ne pri-
kriva, da sta za ta namen odprti dve
poti: čez Švedsko in čez Avstrijo do Ja-
dranskega in do Egejskega morja. Šve-
di, sicer zelo miroljuben narod, se že
pripravljajo na bodoči krvavi ples z
Rusijo, a pripravljajo se tudi Rusi na
bodočo vojsko z nami in z Nemci. Stra-
šno se oborožujejo in dasi imajo pri-
pravljenega za vojsko toliko denarja v
gotovini, kakor nobena druga država,
so le najeli pri Francozih novo posojilo,
da zgradi proti naši meji nove vo-
jaške železnice, po katerih bodo lahko
v 14 dneh vrgli na nas tako močno ar-
mado, za kar bi zdaj štiri tedne potre-
bovali. Na shodih in v časopisju se huj-
ska v Rusiji proti nam in celo Bulgare
Rusi pregovarjajo, da naj bi se zopet
pridružili Srbiji in Grški, odtujili so
nam pa že skoraj popolnoma Rumuni-
jo. V takih napetih razmerah seveda
ni pričakovati, da bi gospodarstvo pri
nas процvitalo, ko se nam nova, stra-
šna vojska napoveduje.

Črne slike.

1. Delavec Karl Preiss, star 77 let,
brez trajnega stanovanja. Kljub svoji
visoki starosti nekaznovan. Meseca
septembra letos se vleže stari, sivolasi
mož, utrujen in moker, na kup slame,
ki leži na polju, ki leži pri Dortmundu.
Zvečer prijezdi na polje veleposestnik.
Konj stopi Preissu na nogo. Stari mož
prosi »gospoda«, naj ga pusti, kjer le-
ži, a posestnik ga ne pusti in mu da 20
fenigov, češ da naj gre v kako preno-
čišče prenočit; a v prenočišču zahteva-
jo 30 fenigov. Ker jih Preiss nima, gre
nazaj na kup slame spat. Ponoči slama
zgori. Zjutraj gre Preiss k policiji,
prosi, da naj mu dajo pribežališče in
se naznani, da je slamo zažgal. Te dni
stoji starček pred dortmundskimi po-
rotniki. Vzdržuje svojo ovadbo in zatr-
juje, da je samo zato slamo zažgal, da
dobi pribežališče v — ječi. Doseže svoj
namen. Prisojenih mu je osem mesecev
zapora. Predsednik ga vpraša: »Sprej-
mete li kazen?« Starček odgovori: »Da,
da! Dali mi bodo vsaj jesti!«

2. Dne 3. decembra 1913 ob 9. uri
dopoldne dobe policisti v nekem jarku
pri Dunaju na polju ležati starega mo-
ža. Lahno je po strelu na čelu ranjen,
rana se gnoji, ker je zanemarjena. Po-
ve: »64 let sem star. Pišem se Andrej
Hubeny, pomožni delavec. Star sem.
Nihče mi dela ne da. Iz stanovanja so
me vrgli, ker ga nisem mogel plačati.
Pet dni sem blodil okoli, ne da bi kaj
jedel. Pred dvema dnevoma sem se
ustrelil v sence, a se slabo zadel. Kli-
cal sem na pomoč, a nihče me ni čul.
Dva dni ležim v jarku.« Rešilno dru-
štvo ga prepelje v bolnišnico usmilje-
nih bratov.

3. Na Dunaju omedlita te dni na
Friedrich Kaisergasse dve ženski in
trije otroci. Rešilna družba jih prepelje
v azil in v delavnico. Ženski sta 35let-

na pleskarjeva žena Cecilija Krahnlez
in njena mati 79letna mestna uboga
Marija Dangel. Otroci so 13letni Rihard,
Sletna Josipina in 4letna Frančiška.
Mož je izgubil delo, vrgli so jih iz sta-
novanja, ker ga niso mogli plačati.

4. Septembra 1911 in 1912 je bilo na
Dunaju brez dela okroglo 50.000, sep-
tembra 1913 pa okroglo 68.000 oseb; a
še to uradno število je gotovo prenizko
vzeto in cenijo število brezposelnih na
100.000 oseb, med katerimi so ogromna
večina družinski očetje. Do 300.000, še-
stina vsega dunajskega prebivalstva,
zato strada, ker kjer ni dela, udi ni je-
la. Vprašanje o preskrbi brezposelnih
buta z vso silo na dan.

Moč in razvoj časopisja.

Med ljudstvom in tudi med delav-
stvom še ni dovolj prodira zavest o
važnosti časopisja. Če bi se važnosti
časopisja in tudi delavskega osobito
tudi naši delavci in delavke zavedali,
bi bilo marsikaj drugače. Besedo javno
mnenje zdaj velikokrat čujete. Kdo pa
dela takozvano javno mnenje? Kdo pa
bega ljudi? Ali ne dela javnega mne-
nja tudi pri nas časopisje? Čimbolj je
kak časopis razširjen, tem večji vpliv
ima. Zanimivo pri nas v Avstriji je pa,
da za celih 90 % avstr. katoliškega
prebivalstva pišejo časopisje judje.
Iz judovskih listov posnemajo svoje
članke in črpajo svoje misli tudi slo-
venski svobodomiselni časniki, naj
že bodo liberalni, socialnodemokratski
ali pa tudi tržaško-edinjaški. Naše slo-
vensko svobodomiselno časopisje je
zadnje čase celo prekosilo v podli pisa-
vi in v lažeh judje. Kolikor laži, obreko-
vanj in natolcevanj je osobito ob zad-
njem volilnem boju na Kranjskem slo-
vensko svobodomiselno časopisje izku-
halo, mu ni para. Najrše je pa tisto
stikanje v življenje zasebnikov in tisto
grdo natolcevanje, ki je že kar v modo
prišlo. Slovensko svobodomiselno časo-
pisje je že časopisje brezobih, klepetav-
jih stark. Nič več ne gre za to, če je
kakšna stvar dobra ali slaba, marveč
moderno je postalo, da se stika po bla-
tu in da se z blatom obmetavajo poli-
tični nasprotniki in časih celo somišlje-
niki. Postajamo po vplivu judovskega
našemu rodu tujega nam časopisja na-
rod starih klepetulj in obrekljivih zadi-
račev, slabihcev. In pa še ta svobodomis-
selna hinavščina, kar gabi se mora
človeku, da zažvenketa svobodomiselno
slovensko časopisje včasih pesmico, bo-
dimo dostojni.

Mi in naše časopisje se poslužuje v
boju s svobodomiselstvom najelegant-
nejšega orožja in le včasih opozori na
smrad, v katerem se valja in bo vtoni-
lo slovensko svobodomiselstvo po kriv-
di svojega časopisja, ki črpa svojo mo-
drost in znanje v nemškem judovskem
časopisju. Naše krščansko časopisje
ima v boju z nasprotnikom, ki se v
blatu valja in zato smrdi, težavno stališče.
Blato se vsakomur gabi. Vseh la-
ži ni niti mogoče zavračati. Večinoma
jih prezira, a nujno potrebno je in
ostane, da se morajo osobito po dru-
štvihih ljudje o lažeh in o propalosti slo-
venskega svobodomiselnega časopisja
poučevati. Cerkev je to že večkrat sto-
rila, premalo se pa stori še vedno po
shodih za širjenje našega časopisja.

Iz povestnice časopisja.

Nekako podobno našim časopisom
so bila »akta diurna popoli« (uradni
list z dnevnimi novicami), ki jih je prvi
pričel izdajati Julij Caesar, znani rim-
ski vojskovodja. V poznejših časih so
posebno znamenite novice razširjali z
letaki, ki so pač prave predhodnice na-
ših časopisov. Najstarejši tak letak je
znan iz leta 1493. V 16. stoletju je iz-
dala florenška republika »pisana poro-
čila«. O časopisju v našem smislu se pa
more govoriti šele, ko je Gutenberg iz-
našel črke. Kakor znano, so predvsem
sveto pismo stare in nove zaveze s čr-
kami natisnili, sledili so spisi svetih
očetov itd. Razširjene letake, takozva-
ne »Relationen« je pričel izdajati ba-
ron Aitzing leta 1580 v Kolinu ob Reni.
Začetkoma so »Relationen« izhajale
vsako leto, pozneje (1588) na pol leta.
Najstarejši tednik je časopis, ki ga je
izdajal knjigotržec Carolus leta 1906.
Carolusov tednik hranijo v heidelber-
ški vseučiliški knjižnici. Prvi nemški
dnevnik so bile leta 1660 ustanovljene
»Leipziger Zeitung«. Sledili so dnevniki
malone v vseh večjih mestih, ki
jih pa takrat seveda še ni bilo toliko,
kolikor jih je zdaj. Prvi s slikami
opremljeni nemški list je bil leta 1833
ustanovljeni »Pfeffnigmagasin« in prvi
inzerati so zagledali luč sveta leta
1649 na Angleškem.

Čimbolj je tiskarstvo napredovalo
in čimbolj so mesta in trgovina na-
predovala, timbolj se je tudi časopisje
razvijalo in napredovalo in je kmalu
na javnost vplivalo. Obstoječe postave
so seveda tisk zelo ovirale. Šele z večjo

tiskovno svobodo se je časopisje do sedanjega višine dvignilo.

Po statistiki iz leta 1908 izhaja na celim svetu do 75.000 časopisov. V Evropi jih je 20.000, v Aziji 3000, v Afriki in Avstraliji po 500 in v Ameriki 51.000 izhajalo. Na 82.000 ljudi pride po en časopis v Evropi. Na Nemčijo odpade 2000, na Avstrijo 600, na Švico 380, na Anglijo 2460, na Francijo 600, na Italijo 200 in na Špansko 300 časopisov.

Časopisje tvori danes že torišče kapitalizma. Dnevnik, ki izhaja v velikem mestu, zahteva tako veliko, da ga je le z veliko glavnicami mogoče ustanoviti. Najpriprostejši dnevnik v kakem velikem mestu ima vsako leto na stotisoče obrata. Ustanovitev lista brez zadostne glavnic je od začetka izgubljen podjetje. Z redkimi izjemami je časopisje postalo kupčija, ki je prišla v roke izvoljenega ljudstva.

Imamo milijonarje, ki jim je časopis ravnotako kakor tvornica podjetje. Časopis naj kolikor mogoče veliko nese. Berolinski kralji časopisja Mosse, Scherl, Ullstein, razpolagajo s celo vrsto časopisov, ki imajo na stotisoče naročnikov, ki jim milijonske dobičke donajajo. Akcijska družba »Steyrer-mühl« na Dunaju je lastnica listov: »Das Neue Wiener Tagblatt«, »Osterreichische Volkszeitung«, (dve izdaji: velika in mala); akcijska družba Elbenmühl na Dunaju je lastnica listov: »Extrablatt«, »Fremdenblatt«, »Mit-tags-Zeitung«, »Wiener Allgemeine Zeitung«. Veliki dnevnik na Francoskem, Angleškem in v Ameriki so tudi večinoma v rokah milijonarjev ali pa akcijskih družb.

Razvoj časopisja je ustvaril tudi postranskega podjetja, ki so bila svojčas postranskega pomena, a ki so zdaj tudi kupčijska podjetja kakor časopisi in ki je časopisje celo od njih odvisno; to so namreč velike brzojavne agenture: Reuter, Wolf, Agence Havas, Agenzia Stefani, ki so vse v rokah velikih kapitalistov, imajo velikanski vpliv in ga tudi izrabljajo.

Časopisje, ki je v rokah judov, vpliva na vse javno življenje, iščejo pomoči pri njem in boje se ga, povzročajo vojske in sklepa mir, enemu pomaga, da si premoženje pridobi, drugemu ga vzame, napravljajo slavne moze in jih strmoglavlja, vodi boj med narodi, strmoglavlja ministre in predpisuje parlamentom postave. Časopisje povsod nadvladuje:

Časopisje je velesila.

Moč časopisja se osobito v naših krajih še vedno podcenjuje, kakor smo že uvodoma izjavili. Naj se prav povsod zato naše dobro časopisje razširja. Proč pa s svobodomiselnim časopisjem! Zdaj pa zopet k predmetu:

Čim več listov časopis izda, tim večji je njegov nalog, tim večji je tudi vpliv lista! V Nemčiji so leta 1906 izdali okroglo 4.800.000 števil različnih časopisov. Veliki avstrijski listi štejejo 50.000 do 150.000 naročnikov, slovenski se seveda s takimi številkami ne morejo ponasati. A neprimerno višje naloge imajo francoski in angleški listi. »Petit Parisien« izhaja v 1.200.000, »Petit Journal« v 800.000, »Matin« v 600.000, »Daily Mail« v 1.000.000, »Daily Mirror« v 750.000, »Daily Express« v 400.000, »Daily Telegraph« pa v 300.000 izvodih. Največji listi v Nemčiji so: »Berliner Morgenpost«, 350.000 naročnikov, »Berliner Lokalanzeiger« 250.000, »Berliner Tageblatt« 205.000, »Berliner Allgemeine Zeitung« 170.000, »Die Welt am Montag« 150.000, »Berliner Morgenzeitung« 100.000, »Breslauer Generalanzeiger« 137.000, »Frankfurter Generalanzeiger« 135.000, »Münchener Neueste Nachrichten« 118.000, »Hamburger Generalanzeiger« 110.000, »Dresdener Nachrichten« 100.000, »Leipziger Nachrichten« 100.000 naročnikov.

Kako hitro narašča število naročnikov, nam kaže pregled »Berliner Tageblatta«. List je imel leta 1898 64.000, 1900 l. 70.000, 1902 l. 76.000, 1904 l. 94.000, 1906 l. 112.000, 1908 l. 150.000, 1911 l. 205.000 naročnikov.

Pri takih velikih nalogih je potrebno tudi veliko ljudi, strojev, da se lahko hitro dela. Za to je potrebno veliko kapitala. Berolinska časniškarska tvrdka Scherl dela s 16.000.000 markami.

Pred vsem delajo časniki na to, da konkurenco prehitijo: poročati kolikor mogoče hitro o vsem, kar se na svetu zgodi, kolikor mogoče »senzacionalna« poročila, slavni možje kot sodružniki: o jstro in trajno je geslo velikega svetovnega časopisja.

Stroški za izdajo listov so veliki, prodajajo se pa primeroma po nizki ceni. Časopisje potrebuje zato postranske dohodke. Največ dobe listi iz inseratov. Dandanes ne tvorijo inserati nič več priveska listu, marveč sploh listovo vsebino nadvladajo in jo tudi določajo. Vsak list stremi za tem, da pridobi kolikor mogoče veliko naročni-

kov. Čenčam se pa danes v listih daje prednost pred resnimi stvarmi. Tudi ljudje so se že čenč tako privadili, da brez njih živeti ne morejo. »Prazen je«, ti pravi naročnik, če vzame v roko kak list, v katerem ni nagromadenih kopice psokv in čenč. To je pri nas še hujske, kakor drugod, ker je svobodomiselnost slovensko prostaško časopisje pokvarilo okus žal dostikrat tudi našim ljudem, ki bi radi, da stoji naše časopisje na istem prostoškem vidiku, na katerem stoji in se v blato potaplja svobodomiselnost slovensko časopisje. Vsebinsko dnevnikov tvorijo danes kakor že rečeno, čenče, najnatančnejši opisi zločinov, politični in gospodarski članki so večinoma inserati v interesu bodisi političnem ali gospodarskem lastnikov listov; samo da nimajo inseratne oblike. Tudi slovensko časopisje jadra v tej smeri; nič čudnega, saj kopiramo le ptujca in smo v marsičem nanj navezani. Ker inserati neso, polaga na nje lastnik največjo vrednost, večjo kakor na dobro urejevanje lista. Naziramo pred dobrimi 40 in tudi pred 30 leti je bilo narobe. Časopisje, last milijonarjev in borznih spekulantov krije tudi spekulacije na borzi, spekulantje tudi časopisje mažejo, če drugače ne gre. Nekaj zgledov, kako podkupljivo je dandanes časopisje:

Pariški Rotšild je prevzel v 60. letih minulega stoletja financiranje severne železnice; to se pravi, razprodal je akcije te železnice. Da bi ljudje njegove akcije kupovali, je podkupil časniške in je z žurnalisti kar tarif sklenil. Pod oddelkom »Razne« jim je daroval 5 akcij, 20 akcij za notico sredi lista in 50 akcij za uvodnik. Rotšild je imenitno žel; akcije so šle med ljudi, da je bilo veselje, nato je pa Rotšild zopet vrednost akcij vrgel in je tako v kratkem času 500 milijonov zaslužil.

»Osterreichische finanzielle Revue« je ponudila dokaz pred sodiščem, da ko so se izdajale turške srečke, je neki dunajski bančni zavod plačal 75.000.000 gl. »Vorstadtzeitung« 16.000 gl., »Montagsrevue« in »Fremdenblatt« po 12 tisoč gl. in »Tagespresse« 10.000 gl. do »Deutsche Zeitung«, ki je 800 goldinarjev dobila.

Minulo je sicer od takrat že več let, a ravno »Neue Freie Presse« so že večkrat očitali, da je podkupljiva, ne da bi bil list enkrat tožil.

Le en zgled: Ob italijanski krizi pošlje neki dopisnik »Neue Freie Presse« istinite brzojavke o položaju na rimski borzi. Dopisnik pa v svoje veliko začudenje čita, da so poročila popolnoma potvorjena ne en dan marveč več dni. Pravijo, da je to storil izdajatelj »Neue Freie Presse« zato, ker je na borzi spekuliral.

Resnica se potvarja, če gre zato, da se krije kdo, ki v listu veliko inserira. Veliko takih zatusanj so že listi povzročili.

Denar je najvišji Bog izvestnega časopisja. Koliko inserati donajajo, le nekaj zgledov. Od 1. do 23. decembra 1900 je na inseratih zaslužil »Berliner Lokalanzeiger« 353.000 mark. »Neue Freie Presse« ima pred velikimi prazniki do 100 strani inseratov, ki nesejo listu do 60.000 kron! Inserate pa objavlja tudi v uvodniškem delu lista in sicer računa za take inserate za vrsto 10 K, najmanj pa 50 K; notice za sprejem med dvorne in osebne vesti zaračuna s 100 K. Za akcijske družbe, železnice, banke, zavarovalnice, obstoja poseben tarif. Listi pa dobivajo še druge postranske dohodke od vlade, da pišejo in da branijo politiko, ki jo dela vlada. Povsod pohlep po denarju.

Judje v časopisju.

Da sta dostojnost in čut za resnico tako padla, je pač v prvi vrsti vzrok, ker večinoma takozvane nestrankarske, demokratične in svobodomiselnostne liste judje. 1896 l. so izdali o dunajskih listih sledečo statistiko: V redakciji »Neue Freie Presse« sedi 18 judov (zdaj jih je 31); lastnik jud Moric Benedikt, je obenem ravnatelj c. kr. brzojavnega urada in dobi prvi vsa poročila; v uredništvu »Neues Wiener Tagblatt« sedi 20 judov, »Illustriertes Extrablatt« ima v uredništvu 16 judov i. t. d. Tudi socialno-demokratsko »Arbeiter Zeitung« vreja judje!

× × ×

Pogled v velesilo časopisja je turoben: pokvarjeno, podkupljeno, okuženo, zastrupljeno je po njej iz navedenih razlogov časopisje. Zato pa stori dobro delo, kdor širi dobro časopisje. »Zastonj Vaš trud, če gradite cerkve, če prirejate misijone, če ustanavljate šole, vsa naša dobra dela bodo uničena, vsi napori zaman, če se ne znate istočasno poslužavati obrambe in napada z orož-

jem krščanskega časopisja« — je rekel nekemu časniškarsku sedanji papež Pij X.

DUNAJSKJE OBČINSKE VOLITVE.

Nemško-radikalna korespondenca in dunajska »Rathauskorrespondenz« dementirata poročilo, po katerem so se pogajanja o kompromisu med krščanskimi socialisti in nemškimi nacionalci glede na dunajske občinske volitve izjalovile. »Rathauskorrespondenz« izvaja, da obvestila krščansko-socialne stranke v korespondenci »Austria« niso odgovarjala dejstvom in da so se kompromisna pogajanja le radi nespozumljenja razbila, a da se prično te dni zopet pogajati in da bodo pogajanja že ta teden končali.

VELIKANSKI IZDATKI ZA ARMADO V FRANCILJI.

V francoski zbornici so prečitali 16. t. m. poročilo armadnega odseka, ki izvaja, da vlada za armado ne zahteva izrednih izdatkov 860 milijonov, kakor so prvotno naznanili, marveč okroglo 1410 milijonov, in sicer 650 milijonov mesto 440 milijonov za povišanje mirovnega stanja in 454½ milijona mesto 420 milijonov za izboljšanje vojnega materiala.

Z BALKANA.

Trgovinska pogodba Grške z Avstro-Ogrsko. V Atene pride še ta teden poseben odposlanec avstro-ogrške vlade, da sklene s finančnim ministrom trgovinsko pogodbo med Grško in Avstro-Ogrsko. — Glede na vprašanje egejskih otokov grški diplomatje niso voljni, da bi se črketno s Turčijo pogajali. Veliki vezir je iz etiketnih razlogov obiskal 16. t. m. grškega poslanika. — 100 laških vojakov za Albanijo? Iz Milana je v Brindisi odpotovalo 100 vojakov, ki jih najbrže odposljejo v Albanijo.

KONEC TISKARSKEGA GIBANJA.

Dunaj. Razočaranje vsled izida tiskarskega gibanja je med pomočniki veliko. Včeraj je bil v Pratu shod nižjeavstrijskih tiskarskih pomočnikov. Zborovalci so svojemu pomočniškemu odboru očitali najhujše stvari. Vse vprek je vpilo na odbornike: »Izdajalci Vun ž njimi!« Shod je bil tako buren in je kričanje in ropotanje trajalo toliko časa, da je bil shod končno razpuščen. Pomočniški odbor odklanja sedaj vsako odgovornost in poziva pomočnike, naj grejo takoj na delo ter sprejmejo pogoje novega tarifa.

»PESTER LLOYD« ZA VOJSKO.

Budimpešta. Mažarski listi pišejo: Sedanje stanje na Balkanu ne ugaja Bulgariji, Turčiji in Avstriji. Zato se je šlo za to, da se Bulgariji in Turčiji dá možnost izprevreči bukarški mir. To bi bilo mogoče, če bi Rumunija ostala nevtralna. Baš zato se je grof Tisza na nalog grofa Berchtolda začel z ogrskimi Rumuniji pogajati. Toda Rusiji je uspelo Rumunijo prepričati, da je v njenem interesu, proti Bulgariji in Turčiji bukarški mir zavarovati. Avstrija se mora s tem zadovoljiti ali — »Pester Lloyd« piše značilno: »Stvar velevlasti, osobito onih, ki so najbolj interesirane, bo, da ali to stanje stvari sprejmo ali pa rešitev balkanskega vprašanja vzamejo v lastne roke. Z diplomatskimi sredstvi se pa ne bo ničesar več doseglo in problem se more rešiti le s silo.«

KOLONIZACIJA NOVIH SRBSKIH KRAJEV.

Belgrad. V ministrstvu so izdelali načrt za kolonizacijo novih srbskih krajev.

SRBSKA ŽIVINA ZA ITALIJO.

Belgrad. Zadnji čas prihaja vedno več italijanskih trgovcev po živino v Srbijo. Deloma kupujejo za južno Italijo, deloma pa za armado v Tripolisu; eksport gre preko Soluna. Trgovci so sami solidni ljudje, ki imajo na razpolago bogata sredstva. Srbska živina in nje cene so jim popolnoma po godu in se kupčija z njimi vedno bolj širi.

STANJE ŽIVINE V SRBIJI.

Belgrad. Splošno se je pričakovalo, da bo število živine na Srbskem vsled vojne močno padlo, ker je v vojni transportni službi poginilo mnogo volov. Sedaj se je pa pokazalo, da je število goveje živine ravno tako visoko, kakor je bilo pred vojno. Kar se tiče prešičev, jih je pa še izdatno več nego preje, kar se razlaga iz okolnosti, da o lanskem Božiču po kmečkih domovih niso zaklali toliko mladih prešičev — po 1—3 meseca starih — nego navadno, ker moških članov družine večinoma ni bilo doma, ker so bili v vojni. Iz istega vzroka se tudi ni toliko mladih prešičev prodalo, kakor običajno. Tako se je stanje prešičev nenavadno dvignilo. Ljudje imajo sedaj dovolj živine za prodaj, kar jim bo jako prav prišlo. Cene prešičem so 0,90 do 1,00 dinar (frank) žive teže z običajnimi odbitki. Goveja živina se prodaja po 0,60 do 0,65 dinarja (franka) žive teže.

ZA OLAJŠANJE IZVOZA SRBSKE ŽIVINE PREKO SOLUNA.

Belgrad. Vlada se je obrnila na grško vlado s prošnjo, da čimprej olajša izvoz srbske živine čez Solun. Dosegla je med drugim, da se odslej na meji ne bo več pobiral maksimalni tarif, marveč nižje carinske postavke.

DOHODKI SRBSKIH DRŽAVNIH MONOPOLOV IN CARINE.

Belgrad. Vsi monopolni dohodki srbske države so znašali lani 48.544.152 dinarjev t. j. za 1.363.963 dinarjev več nego leta 1912, kar je z ozirom na vojno zelo ugoden uspeh. — Skupni carinski dohodki so pa znašali lani 11.778.715 dinarjev.

ŽALOSTEN KONEC VELIKE ŽIDOV-SKE REKLAME.

Berolin. Nemški državni zdravstveni urad se bavi z vprašanjem škodljivih učinkov salvarsana — Ehrlichovega sredstva proti lues, ki je bilo začetkoma znano kot »606« — ker je povzročilo, da je mnogo bolnikov umrlo, 275 osleplelo in se jih mnogo zastrupilo. Predsednik zdravstvenega sveta je razpravljal z berolinskim policijskim zdravnikom dr. Dreuvom, ki je že decembra 1910 obdolžil Ehrlicha na seji berolinske dermatološke družbe, da je dal svoje arzenikovo zdravilo že po petmesečni izkušnji na komaj kakšnih 100 bolnikov na trg in pripisoval salvarsanu lastnosti, katerih nima. Doktor Dreuv je na podlagi posvetovanja s predsednikom zdravstvenega urada izdelal spomenico, ki zahteva na podlagi po salvarsanu povzročenih smrtnih slučajev, oslepljenj in drugih škodljivih učinkov prepoved Ehrlichovega preparata. Ehrlich je, kakor znano, žid in so tudi židovski listi njegovo sredstvo najbolj priporočali.

STAVKA MORNARIŠKIH ČASTNIKOV.

Madrid. Iz Bilbaoa se poroča, da prično častniki na trgovskih parnikih stavkati. Družbe so izjavile, da se glede na sporne točke ne podvržejo razsodišču.

PANAMIZEM NA JAPONSKEM.

Tokio. V gosposki zbornici je mornariški minister naznanil, da bosta admiral Fuji in kapitan Savzika postavljena pred vojno sodišče. Na vprašanje, zakaj ministrski predsednik in mornariški minister nista demisionirala, je ministrski predsednik odgovoril, da je treba počakati na izid preiskave.

VPRAŠANJE AVSTRIJSKEGA KATOLIŠKEGA PROTEKTORATA V ALBANIJI.

Rim. (»Slovenec«.) Obisk princa Wieda pri papežu je preprečila italijanska vlada. Slednja dela zdaj sploh na to, da bi avstrijski protektorat v Albaniji prenehal, češ, da bi bil le povod k političnim konspiracijam proti novi državi. Misel, razdeliti protektorat med Avstrijo in Italijo, je baje opuščena. Bati se je, da bo to vprašanje rodilo prvi večji konflikt med Avstrijo in Italijo, če se ne doseže sporazum.

Izdajatelj in odgovorni urednik Miha Moškerc. — Tisk Katoliške Tiskarne.

Ose gospodinje pravijo

iz popolnega prepričanja:

nobena kava brez : Francka :

in zašegadelj priporočajo le

„Pravi : Franck :

s tovarn. znamko kavin mlinček“

izdelovan iz najboljših surovin v tovarni Zagreb.

A. & E. SKABERNE, Mestni trg šte. 10

Velika zaloga manufakturnega blaga, različno sukno za moške obleke, volneno blago, kakor ševijoti, popelin, delen, itd. za ženske obleke. — Perilno blago, cefirji, kambriki, batisti v bogati izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kakovostih in širinah; potrebšine za krojače in šivilje. Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni prti, servijeti in brisalke iz platna in damasta.

Priznane nizke cene!

Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor: srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira v nogavicah v vseh barvah kakor tudi v vseh velikostih za otroke. — Predpasniki najnovejših krojev iz pisanega blaga, šifona, listra in klota. Stezniki ali moderci od najcenejših do najfinjših. Fini batistasti, platneni in šifonasti žepni robci. — Zaloga gosjeje perja in puha.

Vedno sveže blago!

Varstvena znamka.

Peter Kozina & Ko.

Tovarna čevljev v Trzinu, Gorenjsko.

Najmodernejša podjetje monarhije. Otvoril sem lastno prodajalno Na drobno v Ljubljani Na debelo Breg šte. 20 (Gojzova hiša).

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc

Ljubljana, Rimska cesta šte. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:

Balsam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v. Kapljice za želodec, izvrstno, krepljivo in slast do jedi pospešujoč sredstvo, steklenica 40 v. Kapljice zoper želodčni krc, steklenica 60 v. Posipalni prašek, proti oginjanju otrok in proti potanju nog, steklenica 50 v. Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni. Salicilni koloidi, za odstranitev kuzjih oces in trde kože, steklenica 20 v. Sladilni za otroke, skatla 60 v. Tinktura za želodec, o'vjalno in želodec krepljivo sredstvo, steklenica 20 v. Trpotčev sok, izvrstni pripomoček proti kašlju, steklenica 1 krono. Zeleznatno vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

Sprejme se več izurjenih delavk in tudi cele družine v predilnico na Kranjskem.

Ponudbe na upravo tega lista.

AMERICANA

Putniki v Ameriko. Varni, tople, udobni, po ceni in nesljivo potovalni naj se obrnejo na **Simona Kmetelca** v Ljubljani Kolobovarske ulice 26. Razpisovalna Pošta šte. 1000.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebštin.

F. Meršol Ljubljana Mestni trg 18. Trgovina z modnim in drobnim blagom. Velika izbor vezentin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robov, ovratnikov, zavratilo, volne, bombaža, suknao itd.

Prediskvanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni! iz Havre v New-York francoska pramorska družba. Veljavne vozne liste (Sfkarte) za francosko linijo iz Havre v New-York in listke za ovratak iz Amerike v staro domovino, po najnižji ceni in brezplačna pojanila daje samo **ED. ŠMARDA** potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18 v hiši „Kmetške posojilnice“.

KUC BR. NOVAKOVIČ Ljubljana-Librah

KUC

Zdravniško priporočeno **kritvoreče vino, daje moč in zdravje.** Vzorec 4 steklenice 5 kg franko po poštne povzetju K 4-50. Edina zaloga **BR. NOVAKOVIČ** veletrgovina vina, vermuta, marsale, malage, konjaka, žganja itd. **LJUBLJANA.**

Sladni čaj-zajtrk!

Krili 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dosežejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto mleka za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za polovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime Sladlin in je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin. Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev lekarnar Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem otrok zredil iz sladlin čajem. Glavne zaloge na Dunaju: lekarna Trnkóczy: Schönbrunnerstrasse šte. 106, Josefstädterstrasse šte. 26, Radetzkyplatz šte. 4. V Oradeu: Sackstrasse šte. 4. Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe. Za resničnost tega naznanila jamči s tukaj navedenih tvrdk Trnkóczyjevih, istotako ugodne sodbe zupanja vrednih oseb.

Največja in najstarejša tovarna lončenih peči in raznih lončenih izdelkov

Avgust Drelse, Ljubljana

— Mnogokrat odlikovana. —

Priporočajo se slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini v naročila na **štedilna ognjišča in peči** preproste in najfinejše, izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih najbolj strokovnjaški, solidno in trpežno po najnižjih cenah. Župniščem, samostanom in šolam dovoljujem znaten popust. Ilustrirani ceniki so na razpolago.

„ZENIT“

Tovarne za asbestškrlil „ZENIT“ družba z om. zav. **Mor. Žumberk** dobavljajo najboljši in najcenejši **krovski material** Zastopnik: **ZAJEC & HORN, Ljubljana, Dunajska cesta 73**

Gričar & Mejač Ljubljana, Prešernova ulica 9 priporočata svojo največjo zalogo izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke. **Novosti v konfekciji za dame.**

Solidno izdelane **dežnike in solnčnike** priporočajo po najnižjih cenah **L. Mikusch, Ljubljana, Mestni trg št. 15.**

IVAN JAX in SIN v Ljubljani, Dunajska cesta 17 priporočajo svojo bogato zalogo raznovrstnih **voznih koles in šivalnih strojev** — za rodbino in obrt. —

Pozor, slovenska delavska društva! Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini **Janko Češnik (Pri Češniku) LJUBLJANA** Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejše blago za ženska in moška oblačila. Postrežba poštena in zanesljiva.

Svoji k svojim! **A. LUKIČ** Ljubljana, Pred škofijo št. 19. **Konfekcijska trgovina** za dame, gospode, dečke in deklice se najtopleje priporočajo.

Naiboliša, naisigurnejša pril'ka za štedenie!

Ljudska Posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6

prilicje, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo sprejema hranilne vloge in vloge v tekočem računu, za katere jamčijo ne samo njeni zadružniki, temveč tudi

cela dežela Kranjska

in jih obrestuje po

4 3/4 0/0

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsakih vloženih 100 kron čistih obresti 4.75 kron na leto. Stanje vlog je bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov kron. Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice brezplačno na razpolago.

Načelstvo.